

**Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 14 hallituksen esityksestä
ympäristöhallintoa koskevaksi lainsäädännöksi**

Eduskunta on 18 päivänä lokakuuta 1994 lähettänyt ympäristövaliokunnan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen n:o 241.

Ympäristövaliokunta on pyytänyt asiasta hallintovaliokunnan lausunnon. Lausunto (HaVL 10) on otettu tämän mietinnön liitteeksi.

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina hallituskokouksissa ympäristöministeriöstä, ympäristövaliokunnan puolesta ympäristöministeriöstä, lainsäädäntöneuvos Pekka Vihervuori oikeusministeriöstä, osastopäällikkö Timo Kotkasaari maa- ja metsätalousministeriöstä, valmiusjohtaja Veikko Peltonen, apulaisosastopäällikkö Pekka Laitala ja ylijohtaja Pekka Kilpi sisäasiainministeriöstä, pääjohtaja Kaj Bärlund vesi- ja ympäristöhallituksesta, vesiylituomari Matti Pulli vesiylioikeudesta, pääjohtaja Pentti Takala metsähallituksesta, maaherra Kalevi Kivistö ja läänineuvos Risto Palokangas Keski-Suomen lääninhallituksesta, ympäristöosaston päällikkö Erkki Kellomäki Hämeen lääninhallituksesta, johtaja Altti Luoma Tampereen vesi- ja ympäristöpiiristä, insinööri Reijo Seppänen Kymen vesi- ja ympäristöpiiristä, ympäristölakimies Tuomas Lehtonen Suomen Kuntaliitosta, maakuntasuhteeri Esko Pennanen Satakuntaliitosta, kehittämisjohtaja Timo Kirkko-Jaakkola Pirkanmaan liitosta, osastopäällikkö Jukka Luokkamäki Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliitosta, pääsihteeri Esko Joutsamo Suomen luonnonsuojeluliitosta, suojelutoimenjohtaja Lassi Karivalo WWF-järjestöstä, pääsihteeri Anu Rinkinen Luonto-Liitosta, toiminnanjohtaja Timo Seppälä Suomen kalamiesten keskusliitosta, palkkasihteeri Pirkko Hirvelä, pääluottamusmies Martti Rintamäki ja luottamushenkilö Sirkku Salomaa VAL ry:stä, puheenjohtaja Jarmo Lehtonen STTK-J ry:stä, pääluottamusmies Ari Mäkelä Akava ry:stä ja palomestari Hannu Laukkanen.

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki ympäristöhallinnosta, jolla kumotaan nykyinen laki

vesi- ja ympäristöhallinnosta. Lisäksi esitys sisältää 31 lakiehdotusta ympäristöalan lakien muuttamisesta. Esityksen tavoitteena on tehostaa ympäristöasioiden hoitoa sekä parantaa keskus- ja aluehallinnon taloudellisuutta ja tuottavuutta. Samalla parannetaan mahdollisuuksia toteuttaa ympäristöpolitiikan sisällölliset tavoitteet. Ympäristöhallinnon toiminnan tärkein tavoite olisi edistää kestävästä kehityksestä ja luonnonvarojen käytön kestävyttä.

Esitys sisältää ehdotukset säännöksiksi ympäristönsuojelua, alue- ja yhdyskuntasuunnittelua, rakennettua ympäristöä sekä rakentamisen ohjausta koskevien asioiden hoidon järjestämisestä alue- ja keskushallinnossa. Esitys ei koske asuntoasioiden hallintoa, joka on uudistettu jouluun alussa 1993. Esitys koskee myös maa- ja metsätalousministeriön toimialaan kuuluvia vesivarojen käytön ja hoidon tehtäviä.

Esityksessä ehdotetaan, että ympäristöasioiden aluehallintoa vahvistetaan ja se kootaan ympäristöministeriön alaisiin alueellisiin ympäristökeskuksiin yhdistämällä vesi- ja ympäristöpiirit ja lääninhallitusten ympäristöyksiköt. Alueellisia ympäristökeskuksia ehdotetaan perustettaviksi 13. Niiden aluejako perustuisi vähäisin poikkeuksin maakuntajakoon.

Ympäristöministeriö ja maa- ja metsätalousministeriö ohjaisivat alueellisia ympäristökeskuksia oman toimialansa osalta.

Vesi- ja ympäristöhallituksesta ehdotetaan muodostettavaksi monipuolinen ympäristöalan tutkimus- ja kehittämiskeskus, Suomen ympäristökeskus, jolla ei olisi hallinnollisia ohjaustehtäviä. Suomen ympäristökeskus olisi ympäristöministeriön alainen. Se hoitaisi myös maa- ja metsätalousministeriön toimialaan kuuluvia vesivarojen käytön ja hoidon asiantuntija- ja kehittämis-tehtäviä. Ympäristöministeriö ja maa- ja metsätalousministeriö ohjaisivat sitä oman toimialansa osalta. Suomen ympäristökeskus tukisi alueellisten ympäristökeskusten toimintaa ja päätöksentekoa asiantuntemuksellaan. Vesi- ja ympäristöhallituksen nykyisin hoitamat hallinnolliset tehtävät ehdotetaan siirrettäväksi pääosaltaan

aluehallintoon. Keskushallinnolle kuuluvat hallinnolliset ohjaustehtävät ehdotetaan siirrettäviksi ministeriöihin.

Ympäristöhallinnon eri yksiköiden henkilöstö ja muut voimavarat kohdennetaan niiden kesken tehtävien mukaisesti. Henkilöstöpoliittisena tavoitteena on, että henkilöstön vähentäminen sopeutetaan luonnolliseen poistumaan eikä henkilöstöä tarvitse irtisanoa. Henkilöstön siirtoja yksiköstä toiseen edistetään.

Lait ovat tarkoitetut tulemaan voimaan 1 päivänä maaliskuuta 1995.

Valiokunnan kannanotot

Yleisperustelut

Ympäristöhallinnon uudistamisen merkittävien asia on alueellisten ympäristökeskusten perustaminen yhdistämällä vesi- ja ympäristöpiirit ja lääninhallitusten ympäristöyksiköt. Järjestely poistaa aluetasolta ympäristöhallinnon kaksijakoisuuden ja antaa näin ympäristöhallinnon sisällä mahdollisuuden voimavarojen tehokkaampaan käyttöön. Myös vesi- ja ympäristöhallituksen muuttaminen toimialaltaan nykyistä laajemmaksi Suomen ympäristökeskukseksi parantaa valiokunnan arvion mukaan mahdollisuuksia tuottaa päätöksentekijöille entistä monipuolisempaa tietoa ympäristöstä ja mahdollisuuksista vaikuttaa kestäväan kehitykseen.

Uuden ympäristöhallinnon toteuttamiseen saattaa kuitenkin liittyä myös epäkohtia. Hallintovaliokunta on ympäristövaliokunnalle antamassaan lausunnossa katsonut, että kahdesta ministeriöstä tapahtuva toiminnallinen ohjaus saattaa erityisesti uudessa hallinto-organisaatiossa aiheuttaa ongelmia käytännön toiminnassa. Lisäksi hallintovaliokunta toteaa, että ehdotettu hallintomalli vahvistaa yleensä suppea-alaisena pidettävää sektorihallintoa, ns. putkihallintoa.

Ympäristövaliokunnan mielestä hallintovaliokunnan esittämä kritiikki on paikallaan. Varsinkin sektorihallinto hankaloittaa eri hallintoalojen välisten asioiden integroimista päätöksenteossa, mikä ympäristökysymyksissä olisi tärkeää.

Edellä sanotusta huolimatta ympäristövaliokunta puoltaa ympäristöhallinnon uudistamista hallituksen esityksen pohjalta.

Mietintönsä yleisperusteluissa valiokunta ha-

luaa kuitenkin kiinnittää huomiota seuraaviin seikkoihin. Ensinnäkin valiokunta on todennut, että uusilla alueellisilla ympäristökeskuksilla tulee olemaan vahva asema. Alueellisten ympäristökeskusten tehtäväalue muodostuu laajaksi, kun niihin yhdistetään sekä vesi- ja ympäristöpiirien että lääninhallitusten ympäristöyksiköiden nykyiset tehtävät. Lisäksi alueelliset ympäristökeskukset tulevat hoitamaan yleisten kehittämissä edistämistehtävien ohella myös lupa-, valvonta- ja valitusasioita. Tästä aiheutuvia oikeusturvavaatimuksia valiokunta käsittelee lakiehdotuksen yksityiskohtaisissa perusteluissa.

Tässä yhteydessä valiokunta haluaa puuttua alueellisten ympäristökeskusten päätöksentekoon. Hallituksen esityksen liitteenä olevan asetusuonnoksen mukaan ympäristökeskukselle kuuluvat asiat ratkaisee ympäristökeskuksen johtaja tai muu virkamies, jolle ratkaisuvallta on työjärjestyksessä annettu. Valiokunta pohti kysymystä siitä, olisiko alueellisen ympäristökeskuksen päätöksenteossa tarkoituksenmukaisempaa noudattaa kollegiaalista päätöksentekotapaa. Saadun selvityksen mukaan kollegiaalinen päätöksenteko ei kuitenkaan toimisi riittävän tehokkaasti tämäntyyppisessä hallinnossa.

Kun alueellisen ympäristökeskuksen johtajalla tulee näin ollen olemaan varsin merkittävä asema, valiokunta katsoo, että johtajan viran tulee olla määräaikainen. Määräaika ei kuitenkaan saa olla liian lyhyt, jotta asiantuntemus ja pitkäjänteisyys asioiden hoidossa turvataan. Sopivana määräaikana valiokunta pitää 8—10 vuotta.

Valiokunta edellyttää hallituksen huolehtivan siitä, että alueellisen ympäristökeskuksen johtajan virka säädetään määräaikaiseksi ympäristöhallintolainsäädäntöä täytäntöönpannaessa.

Toiseksi valiokunta on asiaa käsitellessään kiinnittänyt huomiota alueellisten ympäristökeskusten asianosaisasemaan. Tällä hetkellä on osoittautunut ongelmaksi, ettei lääninhallitusten ympäristöyksiköillä ole riittävää puhevaltaa ympäristönsuojeluasioissa. Asianosaisaseman puuttumisen vuoksi lääninhallitukset eivät ole päässeet vaikuttamaan esimerkiksi teiden suunnitteluun, yksityistietoimituksiin eikä muutoksenhaakuun, vaikka asianomainen erityislainsäädäntö (mm. yksityistielaki, tielaki, sähkölaki, vesilaki, metsänparannuslaki) edellyttää myös ympäristön suojelemista. Myös hallintovaliokunta on lausunnossaan kiinnittänyt huomiota tähän epäkohtaan.

Ympäristövaliokunnan mielestä sekä ympäristönsuojelun että kansalaisten oikeusturvan parantamiseksi alueelliselle ympäristökeskukselle olisi turvattava puhevalta erityislainsäädännössä nykyistä paremmin.

Valiokunta edellyttää hallituksen ryhtyvän toimenpiteisiin alueellisen ympäristökeskuksen asianosaisaseman sisällyttämiseksi erityislainsäädäntöön silloin, kun erityislainsäädännön nojalla tehtäviin päätöksiin liittyy myös merkittäviä ympäristönäkökohtia.

Kolmanneksi valiokunta on kiinnittänyt huomiota ympäristöhallinnon sisällön kehittämiseen. Suomessa ympäristöhallinnon alaan ei kuulu joitakin sellaisia asiakokonaisuuksia, jotka monissa muissa maissa tai Euroopan unionissa kuuluvat sinne. Tällaisia asioita ovat kauppa- ja teollisuusministeriön toimialaan kuuluvat kemikaali-, geenitekniikka- ja ydinturvallisuusasiat.

Monissa Euroopan maissa myös kalastusasiat on jaettu siten, että virkistyskalastus kuuluu ympäristöhallintoon ja muu elinkeinokalastus alkutuotannon hallinnonalaan. Suomessa virkistyskalastus on maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla.

Epäkohtana valiokunta pitää sitä, että ilmanlaatututkimus on liikenneministeriön hallinnonalaan kuuluvalla Ilmatieteen laitoksella. Ilmanlaatu on kuitenkin lähes kaiken ympäristömuutosten syiden ja seurausten tutkimuksen lähtökohta.

Valiokunta katsookin, että edellä mainittuja aloja tulisi siirtää ympäristöhallinnon alaisuuteen. Lisäksi tulee vielä selvittää ympäristöhallinnon asema vesilain mukaisissa maatalouteen liittyvissä toimituksissa.

Neljänneksi valiokunta on vielä käsitellyt ympäristölainsäädännön hajanaisuutta. Valiokunta on monesti aiemmin esittänyt selvitettäväksi ympäristönsuojelun yleislain säätämistä. Valiokunta toistaa kannanottonsa.

Yksityiskohtaiset perustelut

1. Laki ympäristöhallinnosta

3 §. Alueelliset ympäristökeskukset. Pykälän 1 momentin mukaan alueellisten ympäristökeskusten toimialat määrää valtioneuvosto ja toimipaikat ympäristöministeriö.

Hallintovaliokunnan lausunnossa katsotaan, että valtioneuvoston pitäisi määrätä alueen kuntia kuultuaan alueellisten ympäristökeskusten toimialueiden rajojen lisäksi myös näiden toimipaikat. Näin voitaisiin varmistaa esityksessä ehdotettua laaja-alaisempi harkinta, jolla on merkitystä hallinnon toimivuuden samoin kuin työpaikkojenkin kannalta. Myös useat ympäristövaliokunnan kuulemat asiantuntijat esittivät 1 momentin muuttamista tällä tavalla.

Ympäristövaliokunta kannattaa hallintovaliokunnan esitystä. Lakiehdotuksen mukaan alueellisten ympäristökeskusten tehtävälä on poikkeuksellisen laaja. Siksi on perusteltua, että toimipaikoista päätetään toisin kuin eräiden muiden valtion aluehallintoyksikköjen osalta valtioneuvostossa. Valiokunta ehdottaakin pykälää muutettavaksi niin, että myös alueellisten ympäristökeskusten toimipaikoista päättää valtioneuvosto alueen kuntia kuultuaan.

Samalla ympäristövaliokunta korostaa, että toimipaikoista päätettäessä on kiinnitettävä huomiota hallinnon toiminnallistaloudellisiin perusteisiin. Päätöstä tehtäessä on kuultava paitsi alueen kuntia myös maakunnallisia liittoja.

Hallituksen esityksen liitteenä on esitys ympäristökeskusten aluejaoksi. Sen mukaan ympäristöhallintoon perustettaisiin 13 aluekeskusta. Valiokunnan huomiota on tässä yhteydessä kiinnitetty aluekeskusten riittävän asiantuntemuksen turvaamiseen. Kysymys on ensi sijassa lääninhallinnon ympäristöyksiköistä uusiin ympäristökeskuksiin siirtyvistä asiantuntijoista. Kun läänejä on 11, on varsinkin pienten aluekeskusten toimintamahdollisuuksista pidettävä huolta aluehallintoa järjestettäessä.

Valiokunta on huolestunut myös rakennuslainsäädännön uudistamisen (HE 320) mahdollisista vaikutuksista ympäristöhallinnon voimavaroihin. Rakennuslain muuttamista koskevan esityksen mukaan lääninoikeuksien henkilöstöä on vahvistettava varsinkin kaavoitus- ja poikkeuslupa-asioissa. Esitys ei kuitenkaan sisällä ehdotusta henkilösiirroista, vaan asian todetaan olevan selvitettävänä oikeusministeriön ja ympäristöministeriön kesken.

Kuten aiemmin on todettu, ympäristöhallinnon aluekeskukset tulevat käsittelemään lakisääteisiä lupa-, valvonta- ja valitusasioita. Näiden asioiden käsittelyssä juridinen asiantuntemus on välttämätöntä. Rakennuslain uudistamisen edellyttämä lääninoikeuksien vahvistaminen ei saakaan ympäristövaliokunnan mielestä johtaa siihen, että alueellisten ympäristökeskusten asian-

tuntemus vaarannetaan. Tämä merkitsisi samalla kansalaisten oikeusturvan vaarantamista, mitä valiokunta ei voi hyväksyä.

4 §. *Alueellisen ympäristökeskuksen tehtävät.* Pykälän 2 momentin mukaan alueellinen ympäristökeskus valvoo yleistä etua alueellisissa ympäristö- ja vesiasioissa. Momentin perusteluissa todetaan tämän lisäksi, että ympäristönsuojelun kannalta valtakunnallisia vaikutuksia omaavissa tai periaatteellisesti laajakantoisissa erityistapauksissa, joissa niihin liittyvien erityispiirteiden johdosta tarvitaan laajaa valtakunnallista asiantuntemusta ja kannanottoa, yleisen edun valvonnasta päättää ministeriö. Tälle perustelulausemalle ei kuitenkaan löydy lakitekstistä suoranaista tukea.

Valiokunta ei pidä hyvänä lainsäädäntötapana lakiehdotuksen perusteluissa säätämistä. Myös useat valiokunnan kuulemat asiantuntijat pitivät lakiehdotusta tältä osin epäselvänä. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa 4 §:ään otettavaksi uuden 4 momentin, jonka mukaan ympäristöministeriö ja maa- ja metsätalousministeriö voivat toimialallaan käyttää alueelliselle ympäristökeskukselle kuuluvaa puhevaltaa valtakunnallisesti tai muutoin periaatteellisesti tärkeässä asiassa.

Ehdotetun uuden 4 momentin vuoksi olisi 2 momentin 2 kohdasta poistettava sana ”alueellisissa”.

Alueellisten ympäristökeskusten tehtävää on paitsi laaja myös monesti luonteeltaan vastakkaisia tehtäviä sisältävä. Esimerkiksi ympäristönsuojelua koskevien erityislakien nojalla alueelliset ympäristökeskukset ohjaisivat ja valvoisivat ilmansuojelun, meluntorjunnan ja jätehuollon toteuttamista, käsittelevät niitä koskevat ympäristöluvut ja valvoisivat niiden toimeenpanoa. Vesilain soveltamisalaan kuuluvissa asioissa alueelliset ympäristökeskukset toimisivat vesioikeudellisten hankkeiden suunnittelijoina, rakennuttajina, luvanhakijoina ja valtiolle eri yhteyksissä myönnettyjen lupien haltijoina niihin liittyvine oikeuksineen ja velvollisuuksineen, yleisen edun valvojina vesioikeudellisissa lupa-prosesseissa ja laillisuusvalvontaa harjoittavina yleisinä valvontaviranomaisina.

Tällaisessa viranomaistoiminnassa käsittelyn puolueettomuuteen on valiokunnan mielestä kiinnitettävä erityistä huomiota. Hallituksen esityksen liitteenä olevan asetusluonnoksen mukaan lakisääteisten lupa-asioiden ja muiden näihin rinnastettavien viranomaistehtävien hoito onkin työjärjestyksessä järjestettävä niin, että

näiden asioiden riippumaton käsittely ja ratkaiseminen varmistetaan.

Valiokunta ei pidä kansalaisten oikeusturvan kannalta riittävänä sitä, että käsittelyn puolueettomuuden turvaaminen jätettäisiin työjärjestyksen varaan. Samalla kannalla on myös hallintovaliokunta. Ympäristövaliokunta ehdottaakin, että asiasta otetaan uusi 5 momentti 4 §:ään.

6 §. *Suomen ympäristökeskus ja sen tehtävät.* Pykälän 1 momentin mukaan Suomen ympäristökeskus on ympäristöalan tutkimus- ja kehittämiskeskus, joka edistää kestävästä kehitystä toimialallaan seuraamalla ja arvioimalla sen toteutumista sekä tekemällä asiaa koskevia aloitteita ja esityksiä. Momentin perustelut lähtevät siitä, että Suomen ympäristökeskuksen toimialalla tarkoitetaan lähinnä ympäristöministeriön toimialaa sekä maa- ja metsätalousministeriön toimialaa vesiasioissa. Kestävän kehityksen toteutumisessa olennaista on kuitenkin voida seurata ja arvioida yhteiskunnan kehitystä laajemmin. Erityisen tärkeää on voida seurata ekologisen kestävyuden toteutumista muun muassa luonnonvarojen käytössä, teollisessa toiminnassa, energiahuollossa ja liikenteessä.

Valiokunnan mielestä Suomen ympäristökeskuksen tulee olla monipuolinen ympäristöalan tutkimus- ja kehittämiskeskus. Siksi valiokunta ehdottaa 6 §:n 1 momentista poistettavaksi epäselvyyttä aiheuttavan sanan ”toimialallaan”.

11 §. *Tehtäviä koskevat siirtymäsäännökset.* Selvyyden vuoksi valiokunta ehdottaa pykälään lisättäväksi vesi- ja ympäristöhallinnon tilinpiitoon ja tilinpäätökseen liittyviä tehtäviä koskevan säännöksen.

12 §. *Henkilöstöä koskevat siirtymäsäännökset.* Pykälän 2 momentin mukaan vesi- ja ympäristöhallinnon sekä lääninhallitusten ympäristöyksiköiden virat siirtyvät tämän lain voimaan tullessa alueellisten ympäristökeskusten tai Suomen ympäristökeskuksen viroiksi. Tällöin näiden virkojen siirtymiseen ei tarvittaisi virkamiehen suostumusta.

Hallintovaliokunta katsoo lausunnossaan, että uutta valtion virkamieslakia (750/94) on sovellettava myös tämän uudistuksen yhteydessä. Tästä syystä virkamiehen suostumuksen epämistä koskeva virke tulee poistaa 2 momentista, sillä se merkitsisi periaatteellista poikkeusta joulukuun alusta voimaan tulleesta uudesta virkamieslaista. Virkamiehen edun mukaista on suostua siirtoon, jos se hänelle on mahdollista, muussa tapauksessa virkamies voidaan sanoa irti virkamieslain säännöksiä noudattaen.

Ympäristövaliokunta pitää hallintovaliokunnan kannanottoa lähtökohtaisesti oikeana. Kun kuitenkin on kysymys koko hallinnonalan uudelleen järjestämisestä, on valiokunnan mielestä perusteltua byrokratian vähentämiseksi rajoittaa virkamiehen suostumuksen hankkiminen tilanteisiin, joissa virka siirtyy paikkakunnalta toiselle. Valiokunta ehdottaa tällaisen muutoksen tekemistä 2 momenttiin. Myös valiokunnan kuulemat henkilöstöjärjestöjen edustajat pitivät riittävänä suostumuksen selvittämistä silloin, kun virka siirtyy toiselle paikkakunnalle.

5. Laki jätelain muuttamisesta

Valiokunta ehdottaa otettavaksi huomioon lakiehdotuksen 45 ja 58 §:ssä ne muutokset, jotka aiheutuvat eduskunnassa samanaikaisesti käsiteltävänä olevasta jätelain muutoksesta (HE 305).

8. Laki luonnonsuojelulain muuttamisesta

Luonnonsuojelulain muuttamista koskevassa lakiehdotuksessa valiokunta ehdottaa otettavaksi huomioon myös ne muutokset, jotka aiheutuvat Suomen liittymisestä Euroopan unionin jäseneksi.

Euroopan yhteisöjen neuvoston asetus (ETY) N:o 3626/82 ja komission asetus (ETY) N:o 3418/83 sisältävät määräykset uhanalaisten lajien kansainvälistä kauppaa koskevan yleissopimuksen soveltamisesta yhteisön alueella. Näiden asetusten mukaisesti on luonnonsuojelulain 16 a §:ssä tarkennettava ympäristöministeriön ja Suomen ympäristökeskuksen tehtävät.

Lakiehdotuksen 16 a §:ään ehdotetut tarkennukset ehdotetaan otettavaksi huomioon myös luonnonsuojelulain 23 §:n 1 momentin 2 ja 3 kohdassa.

19. Laki Neuvostoliiton kanssa Saimaan ja Vuoksen juoksutussäännöstä tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä sekä sopimuksen soveltamisesta annetun lain muuttamisesta

Valiokunta ehdottaa lakiehdotuksen 3 §:ssä korjattavaksi saimaannorpan kirjoitustavan oikeaksi.

20. Laki vesilain muuttamisesta

10 luku. Jätevedet ja muut vesistöä pilaavat aineet. 24 d §. Valiokunta ehdottaa myös tässä pykälässä huomioon otettavaksi Suomen liittymisen Euroopan unionin jäseneksi. Tästä syystä viittaukset ETA-sopimukseen ehdotetaan korjattavaksi yleisemmällä viittauksella Euroopan yhteisön säädöksiin.

12 luku. Erinäisiä säännöksiä. 20 §. Valiokunta ehdottaa pykälään tehtäväksi vastaavat muutokset kuin 10 luvun 24 d §:ään.

19 luku. Ojitusoimitus. 1 §. Kun Metsähallitus on muutettu liikelaitokseksi, ei sen tehtävissä ole enää perusteltua säilyttää ojitusoimitukseen liittyviä viranomaistehtäviä. Tästä syystä valiokunta ehdottaa pykälän 1 momentista poistettavaksi viimeisen virkkeen.

Samalla valiokunta huomauttaa, että vesilain uuttoja koskeviin säännöksiin jää edelleen Metsähallitukselle kuuluvia tehtäviä. Näiden tehtävien poistamista tulee harkita vesilain asianomaisia säännöksiä muutettaessa.

21 luku. Erityisiä määräyksiä. 12 §. Alioikeus-uudistukseen liittyvällä vesilain muutoksella (1015/93) poistettiin vesioikeustuomarin nimissä annettavat päätökset. Puheenjohtajan yksinkin tekemät päätökset annetaan nyt vesioikeuden nimissä. Valiokunta ehdottaa tämän muutoksen otettavaksi huomioon myös vesilain 21 luvun 12 §:ssä.

Edellä olevan perusteella ympäristövaliokunta ehdottaa kunnioittaen,

että lakiehdotukset n:ot 2—4, 6, 7, 9—18 ja 21—32 hyväksyttäisiin sellaisinaan ja

että lakiehdotukset n:ot 1, 5, 8, 19 ja 20 hyväksyttäisiin näin kuuluvina:

1.

Laki ympäristöhallinnosta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 ja 2 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

3 §

Alueelliset ympäristökeskukset

Ympäristöhallinnon tehtäviä aluehallinnossa hoitavat alueelliset ympäristökeskukset. Alueellisten ympäristökeskusten toimialueiden rajat (*poist.*) ja toimipaikat määrää valtioneuvosto alueen kuntia kuultuaan.

(2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

4 §

Alueellisen ympäristökeskuksen tehtävät

(1 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Lisäksi alueellinen ympäristökeskus toimialallaan erityisesti:

1) kohta kuten hallituksen esityksessä)

2) valvoo yleistä etua (*poist.*) ympäristö- ja vesiasioissa;

(3—13 kohta kuten hallituksen esityksessä)

(3 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Valtakunnallisesti tai muutoin periaatteellisesti tärkeässä asiassa ympäristöministeriö ja maa- ja metsätalousministeriö voivat toimialallaan käyttää alueelliselle ympäristökeskukselle kuuluvaa puhevaltaa.

Lakisääteisten lupa- ja valvonta-asioiden sekä muiden näihin rinnastettavien viranomaistehtävien hoito on alueellisessa ympäristökeskuksessa järjestettävä siten, että asioiden käsittelyn puolueettomuus varmistetaan.

5 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

6 §

Suomen ympäristökeskus ja sen tehtävät

Suomen ympäristökeskus on ympäristöalan tutkimus- ja kehittämiskeskus, joka edistää kestävä kehitystä (*poist.*) seuraamalla ja arvioimalla sen toteutumista sekä tekemällä asiaa koskevia aloitteita ja esityksiä. Suomen ympäristökeskus harjoittaa kestävä kehitystä tukevaa tutkimus- ja kehittämistoimintaa.

(2 ja 3 mom. kuten hallituksen esityksessä)

7—10 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

11 §

Tehtäviä koskevat siirtymäsäännökset

(1—3 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Suomen ympäristökeskus hoitaa tämän lain voimaan tultua vesi- ja ympäristöhallinnon tilinpitoon ja tilinpäätökseen liittyvät tehtävät.

(5 mom. kuten 4 mom. hallituksen esityksessä)

12 §

Henkilöstöä koskevat siirtymäsäännökset

(1 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Vesi- ja ympäristöhallinnon sekä lääninhallitusten ympäristöyksiköiden virat siirtyvät tämän lain voimaan tullessa alueellisten ympäristökeskusten tai Suomen ympäristökeskuksen viroiksi. Tällöin näiden virkojen siirtymiseen ei tarvita virkamiehen suostumusta, *paitsi milloin ne siirtyvät paikkakunnalta toiselle.* Vesi- ja ympäristöhallituksen pääjohtajan virka lakkaa ja virkasuhde päättyy tämän lain tullessa voimaan.

(3 ja 4 mom. kuten hallituksen esityksessä)

5.

Laki jätelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 3 päivänä joulukuuta 1993 annetun jätelain (1072/93) 3 §:n 1 momentin 12 kohta, 17 §:n 2 momentti, 21 §:n 2 ja 3 momentti, 24 ja 35 §, 36 §:n 2 momentti, 37 §, 40 §:n otsikko ja 1 momentti, 41 ja 45 §, 49 §:n 1 momentin johdantokappale ja 3 momentti, 50 §, 58 §:n 1 momentti, 59 §:n 1 momentti, 65 §, 66 §:n 4 momentti, 74 §:n 4 kohta, 75 §:n 2 kohta, 77 §:n 2 momentti sekä 78 §:n 4 momentti seuraavasti:

3, 17, 21, 24, 35—37, 40 ja 41 §
(Kuten hallituksen esityksessä)

45 §

Jätteen siirto

Jätteen siirrosta ja siirron hyväksymisestä on voimassa, mitä säädetään Euroopan yhteisössä, Euroopan yhteisöön ja Euroopan yhteisöstä tapahtuvien jätteiden siirtojen valvonnasta ja tarkastamisesta annetussa neuvoston asetuksessa (ETY) N:o 259/93, jäljempänä jätteesiirtoasetus, sekä mitä sen mukaisesti säädetään tai määrätään. Yksinomaan Suomen alueella tapahtuvasta jätteen siirrosta on kuitenkin voimassa, mitä siitä tässä laissa ja sen nojalla jätteesiirtoasetuksen mukaisesti säädetään tai määrätään.

Suomen ympäristökeskus on Suomessa jätteesiirtoasetuksessa tarkoitettu toimivaltainen viranomainen jätteen kansainvälisissä siirroissa.

Suomen ympäristökeskus voi antaa yleisiä ohjeita jätteen kansainvälisistä siirroista.

49 ja 50 §
(Kuten hallituksen esityksessä)

58 §

Uhkasakko sekä teettämisen ja keskeyttämisen uhka

Suomen ympäristökeskus, alueellinen ympäristökeskus tai ympäristönsuojelulautakunta voi tehostaa tämän lain tai sen nojalla annetun säännöksen tai määräyksen taikka jätteesiirtoasetuksen perusteella antamaansa kieltoa tai määräystä uhkasakolla tai uhalla, että tekemättä jätetty toimenpide teetetään laiminlyöjän kustannuksella tai että toiminta keskeytetään tai kielletään.

59, 65, 66, 74, 75, 77 ja 78 §
(Kuten hallituksen esityksessä)

Voimaantulosäännös
(Kuten hallituksen esityksessä)

8.

Laki luonnonsuojelulain (poist.) muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 23 päivänä helmikuuta 1923 annetun luonnonsuojelulain (71/23) 16 a §, 23 §:n 1 momentin 2 ja 3 kohta sekä 25 §,

näistä 16 a § ja 23 §:n 1 momentin 2 ja 3 kohta sellaisina kuin ne ovat 12 päivänä huhtikuuta 1991 annetussa laissa (672/91), seuraavasti:

16 a §

Villieläimistön ja -kasviston uhanalaisten lajien kansainvälistä kauppaa koskevan yleissopimuksen (SopS 45/76) voimassa olevissa liitteissä I—III mainittuihin lajeihin kuuluvien eläinten ja

kasvien sekä niiden (poist.) osien ja johdannaisien maahantuonnista, maastaviennistä, jälleenviennistä ja kauttakuljetuksesta sekä Suomen sisäisestä kaupasta ja julkisesta esittelemisestä kaupallisessa tarkoituksessa on voimassa, mitä sääde-

tään yleissopimuksessa sekä neuvoston asetuksessa (ETY) N:o 3626/82 luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston uhanalaisten lajien kansainvälistä kauppaa koskevan yleissopimuksen soveltamisesta yhteisössä ja komission asetuksessa (ETY) N:o 3418/83 villieläimistön ja -kasviston uhanalaisten lajien kansainvälistä kauppaa koskevan yleissopimuksen soveltamiseksi yhteisössä vaadittujen yhdenmukaisten asiakirjojen myöntämistä ja käyttöä koskevista säännöksistä.

Ympäristöministeriö on Suomessa neuvoston asetuksessa (ETY) N:o 3626/82 tarkoitettu hallintoviranomainen. Lupien ja todistusten myöntämistä koskevissa asioissa asetuksessa tarkoitettu toimivaltainen viranomainen Suomessa on kuitenkin Suomen ympäristökeskus.

Tullilaitoksen tehtävänä on valvoa, että 1 momentissa tarkoitettussa maahantuonnissa, maastaviennissä, jälleenviennissä ja kauttakuljetuksessa noudatetaan siinä mainittujen asetusten määräyksiä.

Ympäristöministeriö antaa tarvittaessa tarkempia määräyksiä 1 momentissa tarkoitettujen sopimuksen ja asetusten täytäntöönpanemisesta.

23 § (Uusi)

Joka

2) ottaa haltuun, luovuttaa, esittelee julkisesti kaupallisessa tarkoituksessa, myy, pitää myyntiä varten, tarjoaa tai kuljettaa myytäväksi, tuo maahan tai vie maasta eläimen tai kasvin taikka sen osan tai johdannaisen 14 a, 14 b tai 16 §:n säännösten vastaisesti,

3) tuo maahan, vie tai jälleenvie maasta tai kauttakuljettaa eläimen tai kasvin tai sen osan tai johdannaisen ilman 16 a §:ssä mainituissa asetuksissa tarkoitettua lupaa tai todistusta,

on tuomittava, jollei teosta ole muualla laissa säädetty ankarampaa rangaistusta, luonnonsuojelurikkomuksesta sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi.

25 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Voimaantulosäännös

(Kuten hallituksen esityksessä)

19.

Laki

Neuvostoliiton kanssa Saimaan ja Vuoksen juoksutussäännöstä tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä sekä sopimuksen soveltamisesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan Neuvostoliiton kanssa Saimaan ja Vuoksen juoksutussäännöstä tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä sekä sopimuksen soveltamisesta 27 päivänä marraskuuta 1991 annetun lain (1331/91) 2 §:n 1 momentti sekä 3 ja 4 §, sellaisina kuin niistä ovat 2 §:n 1 momentti ja 3 § 25 päivänä maaliskuuta 1994 annetussa laissa (220/94), seuraavasti:

2 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

3 §

Maa- ja metsätalousministeriön määräämän alueellisen ympäristökeskuksen on tarkkailtava juoksutuksen aikana sen vaikutuksia saimaan-*norpan* elinoloihin sekä kalastoon ja kalastukseen maa- ja metsätalousministeriön hyväksymällä tavalla. Tarkkailua koskeva erimielisyys

voidaan saattaa vesioikeuden käsiteltäväksi noudattaen, mitä vesilaissa säädetään hakemusasiasta.

4 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Voimaantulosäännös

(Kuten hallituksen esityksessä)

20.

Laki**vesilain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 19 päivänä toukokuuta 1961 annetun vesilain (264/61) 1 luvun 30 §:n 1 momentti, 5 luvun 30 §:n 3 momentti, 91 §:n 1 ja 2 momentti ja 93 §:n 1 momentti, 8 luvun 10 b §:n 1 ja 2 momentti, 10 luvun 24 d § ja 27 §:n 2 ja 4 momentti, 12 luvun 16 §, 17 §:n 2 momentti ja 19 §:n 1 momentti, 16 luvun 11 a §:n 2 momentti, 24 §:n 3 momentti ja 25 §:n 4 momentti, 17 luvun 11 §, 18 luvun 1 §:n 1 ja 3 momentti, 19 luvun 1 §:n 1 momentti, 4 §, 5 a §:n 3 momentti, 9 §:n 2 momentti ja 10 §, 20 luvun 8 §:n 2 momentti sekä 21 luvun 1 §:n 1 momentti, 8 a §:n 2 momentti, 11 §:n 1 momentin 1 kohta ja 12 §,

sellaisina kuin ne ovat, 1 luvun 30 §:n 1 momentti, 10 luvun 27 §:n 2 ja 4 momentti, 19 luvun 5 a §:n 3 momentti, 20 luvun 8 §:n 2 momentti ja 21 luvun 8 a §:n 2 momentti 27 päivänä heinäkuuta 1992 annetussa laissa (646/92), 5 luvun 30 §:n 3 momentti 29 päivänä heinäkuuta 1976 annetussa laissa (649/76), 5 luvun 91 §:n 1 ja 2 momentti ja 93 §:n 1 momentti 18 päivänä joulukuuta 1992 annetussa laissa (1434/92), 8 luvun 10 b §:n 1 ja 2 momentti, 16 luvun 11 a §:n 2 momentti ja 24 §:n 3 momentti sekä 18 luvun 1 §:n 1 momentti 28 päivänä kesäkuuta 1994 annetussa laissa (553/94), 10 luvun 24 d § 8 päivänä tammikuuta 1993 annetussa laissa (87/93), 12 luvun 16 § muutettuna mainitulla 28 päivänä kesäkuuta 1994 annetulla lailla ja 30 päivänä huhtikuuta 1987 annetulla lailla (467/87), 12 luvun 17 §:n 2 momentti ja 17 luvun 11 § viimeksi mainitussa laissa, 12 luvun 19 §:n 1 momentti 6 päivänä elokuuta 1982 annetussa laissa (605/82) sekä 19 luvun 4 §, 9 §:n 2 momentti ja 10 § 5 päivänä huhtikuuta 1991 annetussa laissa (629/91), 16 luvun 25 §:n 4 momentti 26 päivänä marraskuuta 1993 annetussa laissa (1015/93), 18 luvun 1 §:n 3 momentti ja 21 luvun 1 §:n 1 momentti 2 päivänä huhtikuuta 1990 annetussa laissa (308/90), 19 luvun 1 §:n 1 momentti 26 päivänä kesäkuuta 1970 annetussa laissa (427/70) sekä 21 luvun 11 §:n 1 momentin 1 kohta ja 12 § 30 päivänä huhtikuuta 1987 annetussa laissa (468/87), sekä

lisätään 12 lukuun uusi 20 §, 16 lukuun uusi 28 a § ja 21 luvun 12 §:ään uusi 3 momentti seuraavasti:

1 luku

Yleisiä säännöksiä

30 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

5 luku

Puutavaran uitto

30, 91 ja 93 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

8 luku

Vesistön säännöstely

10 b §

(Kuten hallituksen esityksessä)

10 luku

Jätevedet ja muut vesistöä pilaavat aineet

24 d §

Sen estämättä, mitä 24, 24 a tai 24 b §:ssä

säädetään, on 24 §:ssä tarkoitetun luvan edellytyksiä tutkittaessa ja lupamääräyksiä asetettaessa otettava huomioon (poist.) 12 luvun 20 §:ssä tarkoitettu vahvistettu suunnitelma tai ohjelma, jos tätä edellytetään *Euroopan yhteisön antamassa direktiivissä*.

27 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

12 luku

Erinäisiä säännöksiä

16, 17 ja 19 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

20 §

Ympäristöministeriö vahvistaa, hankittuaan asiassa asianomaisten viranomaisten ja yhteisöjen lausunnot, Suomen ympäristökeskuksen laatimat ehdotukset Euroopan yhteisön säädöksissä edellytetyiksi vedenhankintaa ja vesiensuojelua koskeviksi suunnitelmiksi ja ohjelmiksi. Suomen ympäristökeskuksen tulee huolehtia *yhteisön säädöksissä* edellytetyjen vedenhankintaa ja ve-

siensuojelua koskevien luokittelujen, tilastojen, tiedostojen ja muiden selvitysten laatimisesta ja raportoinnista sopimuksessa edellytetyllä tavalla.

(2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

16 luku

Vesiasioiden käsittely vesioikeudessa

11 a, 24, 25 ja 28 a §

(Kuten hallituksen esityksessä)

17 luku

Muutoksenhaku

11 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

18 luku

Katselmustoimitus ja lopputarkastus

1 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

19 luku

Ojitusoimitus

1 §

Ojitusoimitusta on haettava kirjallisesti asianomaiselta alueelliselta ympäristökeskukselta. Alueellisen ympäristökeskuksen on annettava alaiselleen insinöörille tai, sen mukaan kuin asetuksella säädetään, muulle asiantunnevalle henkilölle määräys ojitusoimituksen pitämiseen. (Poist.)

4, 5 a, 9 ja 10 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Helsingissä 9 päivänä joulukuuta 1994

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Seppänen, varapuheenjohtaja Vanhanen sekä jäsenet Biaudet, Hautala, Ihamäki, Kankaanniemi, Karhunen,

20 luku

Ympäristönsuojelulautakunta

8 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

21 luku

Erityisiä määräyksiä

1, 8 a ja 11 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

12 §

Vesioikeus voi tämän luvun 9 §:ssä tarkoitettussa tapauksessa ja toimitusinsinööri niissä tapauksissa, joita tarkoitetaan tämän luvun 10 §:n 1 momentissa ja 11 §:n 1 momentissa, vaatia saannotujen lainkohtien mukaisia kustannuksia varten suoritettavaksi ennakkomaksun uhalla, että asian käsittelyä ei jatketa ennen kuin maksu on suoritettu tai hyväksyttävä vakuus sen maksamisesta asetettu. Toimitusinsinöörin vaatimukseen perustuva ennakkomaksu on suoritettava asianomaiselle alueelliselle ympäristökeskukselle.

Edellä 1 momentissa tarkoitettut kustannukset saadaan periä *vesioikeuden* tai vastaavasti toimitusinsinöörin laatiman laskelman perusteella niin kuin tämän luvun 7 §:ssä säädetään, lukuun ottamatta toimituskirjojen lunastuksia, joiden osalta on noudatettava niistä erikseen voimassa olevia säännöksiä. Toimitusinsinöörin laskelmaan perustuvat valtiolle suoritettavat kustannukset, myös vesioikeuden tämän luvun 11 §:n 2 ja 3 momentin nojalla määräämät, perii asianomainen alueellinen ympäristökeskus.

Tässä pykälässä tarkoitettusta vesioikeuden vaatimuksesta ja laskelmasta on voimassa, mitä 15 luvun 2 §:n 4 ja 5 momentissa säädetään käsittelyn valmistelemista tarkoittavasta toimenpiteestä. (Uusi mom.)

Voimaantulosäännös

(Kuten hallituksen esityksessä)

Kautto, Korkea-osa, Kuuskoski, Markkula, Myller, Rask, J. Roos, Takala, Virrankoski ja Vuorenola.

EDUSKUNNAN
HALLINTOVALIOKUNTA

Helsingissä

29 päivänä marraskuuta 1994

Lausunto n:o 10

Liite

Ympäristövaliokunnalle

Ympäristövaliokunta on 28 päivänä lokakuuta 1994 päivätyllä kirjeellään pyytänyt hallintovaliokunnalta lausuntoa hallituksen esityksestä n:o 241 ympäristöhallintoa koskevaksi lainsäädännöksi.

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina ylijohtaja Kari Kourilehto ja hallitusneuvos Riitta Rainio ympäristöministeriöstä, ylijohtaja Pekka Kilpi sisäasiainministeriöstä, ylijohtaja Timo Kotkasaari maa- ja metsätalousministeriöstä, pääjohtaja Kai Bärlund vesi- ja ympäristöhallituksesta, ympäristönsuojelupäällikkö Eero Kaainen Oulun lääninhallituksesta, toimialapäällikkö Päiviö Tokola Kokkolan vesi- ja ympäristöpiiristä, lakimies Tuomas Lehtonen Suomen Kuntaliitosta, pääluottamusmies Ari Mäkelä Akavasta ja puheenjohtaja Jarmo Lehtonen STTK-J:stä. Lisäksi Satakuntaliitto ja Valtion yhteisjärjestö ovat antaneet kirjallisen asiantuntijalausunnon.

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki ympäristöhallinnosta, jolla kumotaan nykyinen laki vesi- ja ympäristöhallinnosta. Lisäksi esitys sisältää 31 lakiehdotusta ympäristöalan lakien muuttamisesta. Esityksen tavoitteena on valtioneuvoston kesäkuussa 1993 tekemän periaatepäätöksen mukaisesti tehostaa ympäristöasioiden hoitoa sekä parantaa keskus- ja aluehallinnon taloudellisuutta ja tuottavuutta. Samalla parannetaan mahdollisuuksia toteuttaa ympäristöpolitiikan sisällölliset tavoitteet. Ympäristöhallinnon toiminnan tärkein tavoite olisi edistää kestävää kehitystä ja luonnonvarojen käytön kestävyttä.

Esitys sisältää ehdotukset säännöksiksi ympäristönsuojelua, alue- ja yhdyskuntasuunnittelua, rakennettua ympäristöä sekä rakentamisen ohjausta koskevien asioiden hoidon järjestämisestä alue- ja keskushallinnossa. Esitys ei koske asun-

toasioiden hallintoa, joka on uudistettu joulukuun alussa 1993. Esitys koskee myös maa- ja metsätalousministeriön toimialaan kuuluvia vesivarojen käytön ja hoidon tehtäviä.

Esityksessä ehdotetaan, että ympäristöasioiden aluehallintoa vahvistetaan ja se kootaan ympäristöministeriön alaisiin alueellisiin ympäristökeskuksiin yhdistämällä vesi- ja ympäristöpiirit ja lääninhallitusten ympäristöyksiköt. Alueellisia ympäristökeskuksia ehdotetaan perustettaviksi 13. Niiden aluejako perustuisi maakuntajakoon vähäisin poikkeuksin, jotka perustuvat erityisiin toiminnallisiin syihin.

Alueellisten ympäristökeskusten tehtävät koostuisivat vesi- ja ympäristöpiirin ja lääninhallitusten ympäristöyksiköiden nykyisistä tehtävistä sekä keskushallinnosta siirrettävistä tehtävistä. Alueellisille ympäristökeskuksille kuuluisi myös maa- ja metsätalousministeriön toimialaan kuuluvia vesivarojen käytön ja hoidon tehtäviä. Tämän lisäksi ne huolehtisivat ympäristötietoisuuden edistämisestä alueillaan sekä yhteydenpidosta kansalaisiin ja muihin yhteistyötoihin. Ympäristöministeriö ja maa- ja metsätalousministeriö ohjaisivat alueellisia ympäristökeskuksia oman toimialansa osalta.

Vesi- ja ympäristöhallinnon omasta rakentamistoiminnasta luovutaan. Rakennustyöt teetetään urakalla. Korjaamotoiminta on heinäkuun alussa 1994 siirretty pääosin Valtion Korjaamoon. Kahdessa alueellisessa ympäristökeskuksessa korjaamotoiminta jatkuu vuoden 1996 loppuun.

Vesi- ja ympäristöhallituksesta ehdotetaan muodostettavaksi monipuolinen ympäristöalan tutkimus- ja kehittämiskeskus, Suomen ympäristökeskus, jolla ei olisi hallinnollisia ohjaustehtäviä. Suomen ympäristökeskus olisi ympäristöministeriön alainen. Se hoitaisi myös maa- ja metsätalousministeriön toimialaan kuuluvia vesivarojen käytön ja hoidon asiantuntija- ja kehittämistehtäviä. Ympäristöministeriö ja maa- ja metsätalousministeriö ohjaisivat sitä oman toimialan-

sa osalta. Kumpikin ministeriö vastaisi Suomen ympäristökeskuksen ohjauksesta omaan toimialaansa kuuluvien tehtävien osalta. Suomen ympäristökeskus tukisi alueellisten ympäristökeskusten toimintaa ja päätöksentekoa asiantuntemuksellaan. Vesi- ja ympäristöhallituksen nykyisin hoitamat hallinnolliset tehtävät ehdotetaan siirrettäviksi pääosaltaan aluehallintoon. Keskushallinnolle kuuluvat hallinnolliset ohjaustehtävät ehdotetaan siirrettäviksi ministeriöihin.

Ympäristöhallinnon eri yksiköiden henkilöstö ja muut voimavarat kohdennetaan niiden kesken tehtävien mukaisesti. Henkilöstöpoliittisena tavoitteena on, että henkilöstön vähentäminen sopeutetaan luonnolliseen poistumaan eikä henkilöstöä tarvitse irtisanoa. Henkilöstön siirtoja yksiköstä toiseen edistetään.

Lait ovat tarkoitetut tulemaan voimaan 1 päivänä maaliskuuta 1995.

Valiokunnan kannanotot

Valiokunta toteaa, että käsiteltävänä oleva esitys on lähtökohtaisesti sisällöltään yleisten hallinnon uudistamista koskevien periaatteiden mukainen. Valiokunta pitää tärkeänä keskushallinnon selkiyttämistä poistamalla kaksiportaisuus siten, että Suomen ympäristökeskukselle, josta tulee monipuolinen ympäristöalan tutkimus- ja kehittämiskeskus, ei jää varsinaisia hallinnollisia ohjaustehtäviä lainkaan. Keskushallinnolle kuuluvat aluehallinnon ohjaukseen liittyvät tehtävät ehdotetaan siirrettäväksi ministeriötasolle. Suomen ympäristökeskuksen tehtäviksi jäisi tukea alueellisten ympäristökeskusten toimintaa ja päätöksentekoa asiantuntemuksellaan.

Hyväksyttäviin hallinnon uudistamisen tavoitteisiin kuuluu myös tehtävien siirtäminen mahdollisimman laajalti keskushallinnon alaiseen hallintoon. Aluetasolla hajallaan olevan hallinnon kokoaminen alueellisiin ympäristökeskuksiin merkitsee toiminnan tehostamista ja ympäristöhallinnon palvelukyvyyn paranemista.

Kokemustensa perusteella valiokunta toteaa, että kahdesta ministeriöstä tapahtuva toiminnallinen ohjaus saattaa erityisesti uudessa hallintoorganisaatiossa aiheuttaa ongelmia käytännön toiminnassa. Tosin on esimerkkejä vakiintuneesta hallinnosta, missä vastaavalle periaatteelle rakennettu ohjausjärjestelmä on toiminut pitkään hyvin. Samalla on vastakkaisena kriittisenä arviona todettava, että ehdotettu hallintomalli

vahvistaa yleensä suppea-alaisena pidettävää sektorihallintoa, ns. putkihallintoa.

Valiokunta pitää pääosin perusteltuna maan jakamista 13 alueelliseen ympäristökeskukseen. Kaavailtu aluejako pohjautuu esityksen mukaan aluepoliittisiin, henkilöstöpoliittisiin ja toiminnallistaloudellisiin syihin. Valiokunta korostaa toiminnallistaloudellisia syitä ja ehdottaa, että suunniteltuja aluejakoja tarkistettaisiin vielä esimerkiksi Keski-Pohjanmaan ympäristökeskuksen toimialueen osalta. Valiokunnan käsityksen mukaan vesistöalueiden pirstomista useamman ympäristökeskuksen kesken tulisi mahdollisuuksien mukaan välttää.

Valiokunta painottaa erityisesti alueellisten ympäristökeskusten kiinteää yhteistoimintaa maakunnan liittojen kanssa. Laissa alueiden kehittämistä (1135/93) on tarkoitettu antaa kuntien yhteistoimintaan perustuville maakunnan liitoille laaja-alainen poikkihallinnollinen koordinaatiotehtävä maakunnan kehittämistä koskevissa asioissa. Mainitun lain mukaan valtion aluehallintoviranomaisen on muun muassa pyydettävä aluekehitysviranomaiselta lausunto aluekehitysviranomaisen toimialueen kehittämisen kannalta merkittävistä aluehallintoviranomaisen suunnitelmista ja päätöksistä sekä niihin liittyvistä rahoitustoimenpiteistä. Lausunto samoin kuin maakunnan liiton aluekehitysviranomaisena hyväksymät suunnitelmat tulee valtion aluehallintoviranomaisen ottaa päätöksenteossa ja muussa toiminnassa huomioon sekä perustella niistä poikkeaminen.

Valiokunta katsoo, että valtioneuvoston tulee määrätä alueen kuntia kuultuaan alueellisten ympäristökeskusten toimialueiden rajojen lisäksi myös näiden toimipaikat. Tällä tavalla voidaan varmistaa esityksessä ehdotettua laaja-alaisempi harkinta, jolla on merkitystä hallinnon toimivuuden samoin kuin työpaikkojenkin kannalta.

Esitykseen liitettyihin asetusluonnoksiin viitaten valiokunta katsoo, että Suomen ympäristökeskuksen tutkimusjohtajalta tulee edellyttää muun ohella tohtorin tutkintoa ja että tutkimusjohtajan nimittäisi ympäristöministeriö.

Valiokunnan mielestä uutta valtion virkamieslakia (750/94) on sovellettava myös uudistuksen yhteydessä. Näin ollen ensimmäisen lakiehdotuksen 12 §:n 2 momentin toinen virke, jonka mukaan virkojen siirtämiseen ei tarvita virkamiesten suostumusta, tulee poistaa. Virkamielen edun mukaista on suostua siirtoon, jos se hänelle on mahdollista, muussa tapauksessa virkamies voidaan sanoa irti virkamieslain sään-

nöksiä noudattaen. Hallituksen esityksen hyväksyminen merkitsisi periaatteellista poikkeusta joulukuun alusta 1994 voimaan tulevasta uudesta valtion virkamieslaista, mitä ei ole pidettävä hyväksyttävänä ja mikä muodostaisi helposti linjan tulevia tapauksia varten.

Alueellisten ympäristökeskusten moninaisten tehtävien vuoksi, jolloin esimerkiksi sama asia voi tulla useampaan kertaan eri tarkoituksessa ja eri tarkastelukulmasta käsiteltäväksi, valiokunta katsoo, että asetuksen sijasta lakiin on tarpeen ottaa säännös, jonka mukaan lakisääteisten lupa-asioiden ja muiden näihin rinnastettavien viranomaistehtävien hoito on järjestettävä niin, että näiden asioiden riippumaton käsittely ja ratkaiseminen varmistetaan.

Valiokunta toteaa, että esityksen perusteluihin on jäänyt säädöstekstiä vastaamatonta epätarkkuutta. Epäjohdonmukaisuus koskee yleisen edun valvontaa. Saadun selvityksen perusteella ensimmäisen lakiehdotuksen 4 §:stä on poistettu valmistelun loppuvaiheessa momentti, jonka mukaan ”milloin kyseessä on valtakunnallisesti tai periaatteellisesti tärkeä asia, ympäristöministeriö tai maa- ja metsätalousministeriö voi päättää, että alueelliselle ympäristökeskukselle kuuluva puhevaltaa käyttää Suomen ympäristökeskus”. Valiokunta pitää asianmukaisena, että päätösvalta on mahdollisimman laajalti siirretty ylhäältä alaspäin ja että toimivaltasäännökset ovat selkeät. Ei myöskään ole perusteltua säilyttää keskushallinnon kaksiportaisuutta substanssiohjauksessa. Epäjohdonmukaisuuden välttämiseksi olisi myös perusteluosa tullut korjata. Valtakunnalliset ja periaatteelliset asiat alueellinen ympäristökeskus voi ottaa huomioon Suomen ympäristökeskuksen asiantuntijaohjauksen perusteella. Edellä lausuttuun viitaten valiokunta ehdottaa ensimmäisen lakiehdotuksen 4 §:n 2 momentin 2 kohdasta sanan ”alueellisissa” poistamista, jotta aluekeskukset voivat valvoa yleistä etua kattavasti.

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Väistö, varapuheenjohtaja Varpasuo, jäsenet R. Aho, Enestam, Kautto, Korva, Laakkonen, Liikka-

Hallituksen esitykseen liittyvien erityislakien muutokset ovat luonteeltaan teknisiä. On kuitenkin syytä tässä yhteydessä kiinnittää huomiota esitykseen liittyvään 28. ehdotukseen laiksi yksityisistä teistä annetun lain muuttamisesta. Asiantuntijakuulemisessa on esitetty, että eräiden viimeaikaisten maa- ja metsätalouden perusteella yksityistielakiin (358/62) vedoten alueellinen ympäristöviranomaislain ei ole saanut aina puhevaltaa edes valtakunnallisten luonnonsuojeluohjelmien kohteita koskevissa yksityistieasioissa, vaikka luonnonsuojelun edistäminen kuuluu luonnonsuojelulain mukaisesti ympäristöviranomaisen tehtäviin. Valiokunta esittää ympäristövaliokunnan selvittäväksi ja harkittavaksi, että yksityistielain 39 §:ään lisättäisiin maininta alueellisen ympäristökeskuksen puhevallasta tietoisuudessa.

Ehdotus laiksi maa-aineslain muuttamisesta ei sisällä ehdotusta kyseisen lain 13 §:n muuttamisesta. Kyseisen pykälän mukaan maa-aineslupahakemuksesta on hankittava asianomaisen vesipiirin vesitoimiston lausunto, jollei sitä ole pidettävä tarpeettomana. Lain käytännön soveltaminen olisi alueellisten ympäristökeskusten perustamisen jälkeen ongelmallista niissä tapauksissa, joissa maa-aineslupapäätös tulee alustus- tai valitusmenettelyn kautta ympäristökeskuksen käsiteltävään. Keskus joutuisi ottamaan kantaa samaan lupa-asiaan kahdesti, minkä vuoksi 13 §:ää tulisi muuttaa.

Saamansa selvityksen perusteella ja hallituksen esityksessä mainituista syistä valiokunta puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä valiokunnan ehdottamin muutoksin ja kannanotoin.

Edellä esitetyn perusteella valiokunta esittää kunnioittavasti,

että ympäristövaliokunta mietintöönsä laatiessaan ottaisi huomioon, mitä tässä lausunnossa on esitetty.

nen, Markkula, Metsämäki, Pulliainen, Saario, Ukkola ja Ääri sekä varajäsenet Ihämäki ja Muttilainen.

